

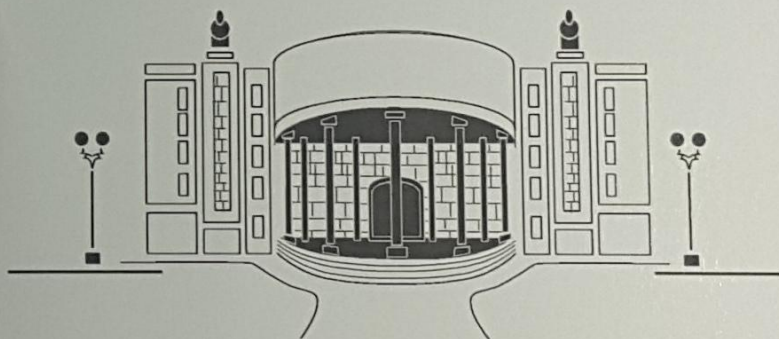
ISSN 2311-2409

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічна освіта:

теорія і практика

Психологія
Педагогіка

Збірник
наукових праць

№ 26

Київ • 2016

УДК 37.01
ББК 74.0
П24

Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка» включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з педагогіки (Бюлетень ВАК України № 11, 2009 р.) та психології (Бюлетень ВАК України № 7, 2010 р.).

Виходить двічі на рік.

Видається з грудня 2001 р.

Рекомендовано Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 9 від 29 вересня 2016 р.)

Редакційна колегія:

Огнєв'юк В.О., ректор Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філософських наук, професор, академік НАПН України (головний редактор); Хоружа Л.Л., завідувач кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор (заступник головного редактора); Безпалько О.В., директор Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор; Беленька Г.В., завідувач кафедри дошкільної педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор; Лозова О.М., завідувач кафедри практичної психології Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор психологічних наук, професор; Мартиненко С.М., завідувач кафедри початкової освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор; Міляева В.Р., завідувач НДЛ розвитку людини Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, доцент; Олексюк О.М., завідувач кафедри теорії і методики музичного мистецтва Інституту мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор; Козир М.В., професор кафедри практичної психології Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник; Сергєєнкова О.П., завідувач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор; Козир М.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка (відповідальний секретар); І. Кевішас, професор кафедри музики Вільнюського едукологічного університету, доктор педагогічних наук, професор (Литва); Йозеф Малах, завідувач кафедри освіти та освіти дорослих Педагогічного факультету Остравського університету, доктор наук (Чехія); Анна Гайджиця, професор кафедри загальної освіти та методології досліджень Сілезького університету в Катовіцах, доктор хабілітований, професор, член польсько-чеського наукового товариства, член Асоціації з підтримки міжнародної освіти (Республіка Польща); Барбара Грабовська, професор кафедри загальної освіти та методології досліджень Сілезького університету в Катовіцах, доктор хабілітований, професор (Республіка Польща); Єва Огородська-Мазур, заступник декана з наукової роботи та міжнародного співробітництва Факультету етнології і освітніх наук Сілезького університету в Катовіцах, доктор хабілітований, професор (Республіка Польща); К. Хольц, професор спеціальної педагогіки та психології Гейдельберзького університету освіти, доктор наук, почесний професор Київського університету імені Бориса Грінченка (Німеччина); Комарова І.А., декан факультету педагогіки дитинства і сім'ї, доцент кафедри педагогіки дитинства і сім'ї Могильовського державного університету ім. А.О. Кулешова, кандидат педагогічних наук (Білорусь).

Рецензенти:

Чернобровкін В.М., завідувач кафедри психології і педагогіки Національного університету «Києво-Могилянська академія», доктор психологічних наук, професор; Бібік Н.М., головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України; Белехова Л.Л., професор кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету, доктор філологічних наук, професор.

Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка / редкол. : Огнєв'юк В.О., Хоружа Л.Л. [та ін.]. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. — № 26. — 104 с.

ISSN 2311-2409.

У збірнику наукових праць розглядаються актуальні проблеми сучасної педагогічної та психологічної науки в історичному, методологічному, методичному аспектах, підбиваються підсумки експериментальних педагогічних та психологічних досліджень.

УДК 37.01
ББК 74.0

ISSN 2311-2409

© Автори публікацій, 2016
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016

ЗМІСТ

Розділ I

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Barbara Grabowska, Lukasz Kwadrans Multicultural and intercultural concepts in education	4
Zbigniew Chodkowski W trosce o tolerancję w wychowaniu-mysli i praca z dzieckiem Janusza Korczaka	13
Гуцало Э.У., Матвеев О.И. Плюрализм и междисциплинарность как принцип развития современной науки о коммуникации	20
Козлюк О.А. Міждисциплінарний підхід до вивчення феномену дитинства	26
Мельниченко О.В. Вплив гендерної педагогіки на формування критичного мислення у міждисциплінарному аспекті	32
Ржевська Н.В. Педагогічна деконструкція поняття «компетентність»	36

Розділ II

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА

Акімова О.В. Формування творчого мислення майбутнього вчителя у процесі вирішення педагогічних задач	41
Добровольська А.М. Формування IT-компетентності майбутніх фахівців під час реалізації адаптивної моделі навчання	47
Д'яченко І.М. Теоретико-методологічні засади формування філоменологічної компетентності у студентів вищих навчальних закладів	57

Жаровська О.П.

Освітньо-виховне середовище
педагогічного університету як засіб
патріотичного виховання майбутніх педагогів .....

Загородня А.А.

Особливості системи професійної підготовки
фахівців економічної галузі у вищих
навчальних закладах України .....

Котенко О.В., Руднік Ю.В.

Формування фахових компетентностей педагога
у змісті спецкурсу «Інноваційні технології
навчання іноземних мов у початковій школі» .....

Мартиненко С.М.

Методологічні підходи та принципи управління
професійним розвитком учителів .....

Падалка О.І.

Спецкурс «Педагогічна аксіологія»
як засіб формування пріоритетних
педагогічних цінностей майбутніх
вихователів .....

Філоненко М.М., Подковко Х.В.

Педагогічна складова
в програмах підготовки доктора філософії
галузі знань «Охорона здоров'я» .....

Zahorulko S., Kryvych M.

Discussion as the means
of the english language communicative
competence formation .....

Розділ III

НАУКОВІ РОЗВІДКИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Березанська К.В.

Електронний журнал
як елемент сучасної інноваційної
технології навчання .....

Євдокімова-Лисогор Л.А.

Сутність, структура, функції міжкультурного
діалогу фахівця туристичної сфери .....

О.В. Котенко

ORCID id 0000-0001-8967-8130;

Ю.В. Руднік

ORCID id 0000-0002-5171-4762

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГА У ЗМІСТІ СПЕЦКУРСУ «ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ»

У статті уточнено перелік фахових компетентностей майбутніх учителів початкової школи, визначення яких обумовлено необхідністю оптимізації їх іншомовної підготовки, державною регламентацією обов'язкового вивчення іноземних мов на початковому етапі загальної освіти та оновленням вимог до сучасного вчителя щодо професійного володіння іноземною мовою з метою подальшого застосування у педагогічній діяльності. Авторами обґрунтовано доцільність введення до освітніх програм підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта» спецкурсу «Інноваційні технології навчання іноземних мов» як структуроутворюючого компонента процесу формування готовності студентів до навчання іноземних мов молодших школярів із застосуванням інноваційних технологій з метою підвищення ефективності його результатів. Схарактеризовано структуру та зміст спецкурсу; визначено мету, завдання; надано короткі анотації модулів та сформульовано очікувані результати опанування курсу студентами в контексті виконання завдань щодо формування їх фахових компетентностей.

Ключові слова: вчитель початкової школи, інноваційні технології навчання, іноземна мова, іншомовна підготовка, фахові компетентності.

© Котенко О.В., Руднік Ю.В., 2016

Вступ. Компетентнісний підхід в освіті набуває дедалі більшої актуальності, незважаючи на значну кількість проведених наукових досліджень як українських, так і зарубіжних науковців. Цей феномен пов'язаний із трансформацією суспільних запитів до отримання освітніх послуг та підвищення вимог до сучасного вчителя, який сьогодні повинен не тільки передавати набутий соціальний досвід, але й своєчасно реагувати на зміни, що пов'язані з технологізацією освіти, збільшенням об'єму опрацьованої інформації, швидкоплинністю знань, спрямовуючи свої зусилля на постійний професійний саморозвиток. Аналіз психолого-педагогічної літератури виявив мозаїчність наукових досліджень, присвячених актуалізації процесу формування професійної компетентності педагога, визначення її складових відповідно до спеціальності. Разом з тим, на наш погляд, важливого значення набуває проблема виокремлення фахових компетентностей педагога, що обумовлена необхідністю конкретизації тих професійних функцій, що їх виконуватиме фахівець відповідно до сучасних вимог.

Реформування системи освіти сьогодні охоплює різні освітні ланки, не залишається осторонь і початкова школа. Зміни, що обумовлюють пере-

гляд підходів до визначення мети та змісту освіти на цьому етапі, неодмінно позначаються на підвищенні вимог до вчителя початкової школи. Звідси процес професійної підготовки такого фахівця у ВНЗ зазнає значних змін. Зокрема, такі зміни стосуються актуалізації іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи у зв'язку з державною регламентацією обов'язкового вивчення іноземних мов у початковій школі з першого класу, пошуку механізмів формування умінь організовувати навчання іноземних мов молодших школярів, застосовуючи різноманітні інноваційні технології з метою надання максимальної ефективності освітньому процесу.

У зв'язку з вищевикладеним актуалізується проблема формування фахових компетентностей педагога, які дозволять, зокрема, вчителям початкової школи оволодіти інноваційними технологіями навчання іноземних мов та практичними аспектами їх застосування.

Аналіз сучасних досліджень. Як відомо, формування фахових компетентностей вчителів початкової школи здійснюється у процесі їх професійної підготовки, яка була і залишається у центрі досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, представленими є такі аспекти: формування професійної

компетентності педагога (Н. Бібік, Л. Ващенко, В. Кремень, О. Савченко та ін.), проблеми іншомовної освіти вчителів (О. Бігич, В. Буренко, О. Котенко, С. Ніколаєва, В. Редько та ін.), теоретичне обґрунтування і зміст педагогічної діагностики (А. Белкін, В. Максимов, С. Мартиненко, І. Підласий та ін.), формування творчої особистості майбутнього вчителя (Ю. Бабанський, І. Зязюн, Н. Кузьміна, С. Сисоева та ін.), формування етичної компетентності майбутнього вчителя (В. Білоусова, Н. Ганнусенко, Л. Хоружа, К. Чорна та ін.), готовності до інноваційної педагогічної діяльності (І. Гавриш, М. Кларін, О. Комар, В. Сластьонін та ін.).

Вивчення теорії та практики професійної підготовки вчителів початкової школи підсилює актуальність досліджуваної проблеми, оскільки аспект формування фахових компетентностей з метою підготовки до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов молодших школярів представлений фрагментарно.

Метою статті є уточнення переліку фахових компетентностей майбутніх учителів початкової школи, коло яких зумовлено актуалізацією проблеми оптимізації їх іншомовної підготовки та обґрунтування доцільності застосування спекурсу «Інноваційні технології навчання іноземних мов у початковій школі» у процесі формування вказаної групи компетентностей студентів спеціальності «Початкова освіта».

У науковому просторі існує значна кількість тлумачень поняття «професійна компетентність», серед них, на нашу думку, варто акцентувати увагу на визначенні науковця Е. Шорта, який здійснив спробу уточнити його шляхом представлення чотирьох концепцій. Згідно з першою концепцією, фундаментом для тлумачення цього поняття є поведінковий аспект становлення особистості, який передбачає її здатність діяти в різних професійних ситуаціях. В основі другої концепції — обсяг знань і навичок, отриманих фахівцем упродовж життя. Ґрунтом для третьої концепції є ціннісне ставлення людини до виконання професійних функцій. Четверта концепція обґрунтовує це поняття цілісно, включаючи ціннісні орієнтири особистості, її знання, уміння, навички та здатність гнучко діяти в різних професійних ситуаціях, уміти реагувати на зміни, застосовуючи власний професійний досвід, що, у свою чергу, означає ґрунтовну теоретичну і практичну підготовку, яка визначається певним набором сформованих компетентностей відповідно до профілю діяльності (Short, 1985).

Щодо співвідношення понять «професійна компетентність» та «фахова компетентність» існує дві точки зору: у першому випадку фахову компетентність розглядають як компонент професійної, а у другому — їх отождествлюють. Визначаючи нашу точку зору щодо цього питання, погоджу-

ємось з думкою науковця Л. Гусак, яка розглядає фахову підготовку як таку, що забезпечує формування компетентцій, які сприяють виконанню конкретних професійних функцій (Гусак, 2014, с. 67). У контексті специфіки предмета дослідження — змістовно-методичного забезпечення процесу підготовки вчителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов, що передбачає реалізацію конкретних професійних функцій, на наш погляд, особливого значення набуває формування саме фахових компетентностей педагога.

Незважаючи на те, що питання класифікації компетентностей залишається на сьогодні відкритим, існує їх загальноприйнятий розподіл на загальні та фахові (Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації, 2014, с. 4). Загальні компетентності мають універсальний характер і не залежать від предметної області, фахові — є важливими для здійснення професійної діяльності. У рамках проекту TUNING (Tuning Educational Structures in Europe) науковцями було здійснено дослідження щодо визначення загальних компетентностей шляхом проведення анкетування серед роботодавців, випускників і викладачів з різних предметних галузей, серед яких окреме місце відводилося галузі «Освіта». У переліку загальних компетентностей фахівців освітньої галузі було визначено системну, інструментальну і міжособистісну. Ураховуючи результати вищезазначеного дослідження, варто зауважити, що реалії сьогодення спричиняють дослідження процесу готовності майбутніх фахівців до виконання різних специфічних функцій, що актуалізувались у зв'язку з глобалізацією світового простору та технічного прогресу. Тому особливого значення набуває перелік фахових компетентностей вчителя, на формування яких спрямована діяльність профільних підрозділів ВНЗ.

Конкретизуємо перелік фахових компетентностей сучасного вчителя початкової школи, який, серед інших професійних функцій, має бути готовий навчати дітей іноземної мови і використовувати інноваційні технології у педагогічній діяльності. Перелік таких компетентностей обумовлений потребою засвоєння методичних знань: цілей, змісту, принципів, форм, методів навчання іноземної мови, наявності високого рівня володіння іноземною мовою, що є підґрунтям для її викладання; визначення у процесі навчання молодших школярів їх вікових та психологічних особливостей, що зумовлюють вибір ефективних інноваційних технологій навчання іноземних мов, необхідності існування у полікультурному просторі, що передбачає рівноцінне ставлення до представників інших національностей, розвиток творчих здібностей учнів засобами іноземної мови. Разом з тим, варто зауважити на формуванні умінь вчителя створювати у процесі

педагогічної діяльності простір для вияву інноваційного мислення та генерування власних ідей, що у подальшому сприятиме розробці авторських технологій навчання іноземних мов.

З урахуванням викладеного вище нами визначено такі фахові компетентності майбутнього вчителя початкової школи, який здійснюватиме навчання іноземних мов молодших школярів: іншомовна комунікативна, лінгводидактична, психолого-педагогічна, полікультурна та інноваційна.

У процесі формування іншомовної комунікативної компетентності вчителів початкової школи необхідно урахувати її лінгвістичну та лінгводидактичну складові. Як відомо, лінгвістична складова є сукупністю базових знань (лексичних, фонологічних, граматичних) про мову як систему, фонові знання лінгвокраїнознавчого характеру, методичних знань, умінь, навичок організації процесу навчання іноземних мов у початковій школі, труднощів, що можуть виникати у процесі опанування навчального матеріалу, оволодіння вчителями технологіями, методами та прийомами для створення іншомовного середовища на уроці та забезпечення міжкультурної комунікації. Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи здійснюється упродовж усього періоду навчання у ВНЗ.

Психолого-педагогічна компетентність, відповідно до суб'єкта дослідження, охоплює загальнокультурну, психологічну та педагогічну складові, які, у свою чергу, передбачають наявність сформованої системи психолого-педагогічних знань про вікові та психологічні особливості учнів та забезпечують стратегічне бачення педагогічної реальності, здатність вчителя гнучко функціонувати у різних педагогічних ситуаціях, уміння знаходити нестандартні рішення педагогічних задач.

У контексті підготовки вчителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов психолого-педагогічна компетентність передбачає сформовані теоретичні знання щодо впровадження вищезазначених технологій у навчальний процес, оволодіння професійною термінологією категоріального апарату педагогічної інноватики, знання сучасних технологій навчання іноземних мов, умов та вимог до проведення уроку іноземної мови у початковій школі, особливостей взаємодії та функцій учнів, впливу психологічних та вікових особливостей молодших школярів при виборі доцільної інноваційної технології навчання іноземних мов.

Полікультурна компетентність — це не лише здатність до існування у полікультурному просторі, до якої можна віднести оволодіння основними поняттями полікультуралізму, сформова-

ність загальнокультурних цінностей, обізнаність в особливостях рідної культури та інших культур, адже суттєвим компонентом її є готовність особистості до життя в полікультурному, поліетнічному просторі, у структуру якої входить застосування наявних знань основних засад полікультурності та певні особистісні якості, серед яких толерантність, гнучкість, комунікабельність, усвідомлення себе носієм певної культури (Котенко, 2011, с. 127). Важливість вищезазначеної компетентності для вчителів початкової школи полягає у здатності організації міжкультурної взаємодії, у тому числі комунікації, на уроках іноземних мов. Її основними компонентами є знання про інші культури, уміння здійснювати актуальний добір навчального матеріалу, методів, форм, тем тощо для організації уроків іноземних мов, які б порушували питання полікультурності у навчальному процесі, формували у молодших школярів уміння існувати у полікультурному просторі.

Однією з ключових фахових компетентностей, на нашу думку, є інноваційна, що охоплює систему мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога і забезпечує ефективність застосування нових педагогічних технологій (Дичківська, 2012, с. 331). До її структури входить система знань, що розкриває сутність інноваційної діяльності та уміння застосовувати інноваційні технології навчання іноземних мов у початковій школі, створювати власні авторські технології навчання. Разом з тим, вищезазначені уміння потребують від вчителя розвиненої уяви, креативності, бажання експериментувати, а також здатності до оригінального розв'язання педагогічних проблем.

Як відомо, ефективність фахової підготовки залежить від змістового наповнення освітнього процесу, систематичного вдосконалення шляхом оптимізації змісту та форм її здійснення. У ході дослідження було здійснено аналіз навчальних планів студентів першого освітнього рівня — «бакалаврського», спеціальності «Початкова освіта» за 2011/2016 н.р. деяких вищих навчальних закладів та виявлено фрагментарний характер цілеспрямованої підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов у межах навчальних дисциплін. Здебільшого тематика, що передбачала розгляд питань оволодіння інноваційними технологіями навчання іноземних мов та специфіки їх застосування у навчальному процесі була закладена у загальний зміст дисципліни «Методика навчання іноземних мов». Проте окремої дисципліни або спецкурсу, спрямованих на формування фахових компетентностей вчителя, необхідних для застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов молодших школярів, а також роз-

гляду ключових аспектів, як-от: сутність інноваційних технологій навчання іноземних мов, особливості організації уроків із застосуванням інноваційних технологій навчання іноземних мов, специфіка взаємодії між учасниками освітнього процесу на уроках, а також способи здійснення рефлексії власної педагогічної діяльності на предмет результативності застосування окремих інноваційних технологій навчання іноземних мов виявлено не було.

З метою вирішення вищезазначених завдань нами розроблено та впроваджено в освітній процес спецкурс «Інноваційні технології навчання іноземних мов у початковій школі» для студентів спеціальності «Початкова освіта» (освітній рівень: перший «бакалаврський»).

Метою спецкурсу є визначення сутності, змісту, форми та методів застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов, а також формування практичних умінь та навичок організації навчального процесу на уроках іноземної мови у початковій школі.

Завданнями спецкурсу визначено: засвоїти систему знань про основні категорії педагогічної інноватики; ознайомити студентів з інноваційними технологіями навчання іноземних мов молодших школярів; сформувати практичні вміння диференціації інноваційних технологій навчання іноземних мов відповідно до практичної мети уроку іноземної мови; навчити проєктувати, аналізувати та обирати інноваційні технології навчання іноземних мов з точки зору їх доцільності та ефективності; сформувати навички моніторингу навчальної успішності молодших школярів за видами іншомовної діяльності на уроках іноземних мов із застосуванням інноваційних технологій навчання; розвинути вміння організації позакласної роботи з іноземних мов у початковій школі із застосуванням інноваційних технологій навчання.

У результаті опанування спецкурсу «Інноваційні технології навчання іноземних мов у початковій школі» студенти повинні знати:

— базові категорії педагогічної інноватики, що являють собою теоретичне підґрунтя для ефективного впровадження різних технологій у навчальний процес;

— типологію інноваційних технологій навчання іноземних мов у початковій школі, що дозволяє відслідковувати їх взаємозв'язки та шляхи розвитку;

— специфіку формування іншомовної компетенції молодших школярів на уроках із застосуванням інноваційних технологій навчання іноземних мов, що дозволяють здійснювати їх ефективний вибір відповідно до навчальної мети, або виду мовленнєвої діяльності, а також в подальшому здійснювати рефлексію власної педагогічної діяльності;

— вимоги до застосування інноваційних технологій навчання на уроках іноземних мов, що забезпечують ефективність їх впровадження;

— критерії оцінювання навчальної успішності молодших школярів на уроках іноземних мов, яке здійснюється із застосуванням інноваційних технологій навчання відповідно до їх змісту.

У результаті опанування спецкурсу та досягнення поставлених цілей студенти повинні уміти: методично правильно застосовувати інноваційні технології навчання іноземних мов на уроках у початковій школі; здійснювати контроль навчальної успішності учнів відповідно до застосованих інноваційних технологій навчання; аналізувати урок іноземної мови, що проведений із застосуванням інноваційних технологій навчання; працювати з рекомендованими літературними джерелами, самостійно здійснювати пошук інформації щодо інноваційних технологій навчання іноземних мов молодших школярів та доцільності їх запровадження згідно з цілями уроку.

Програма розробленого спецкурсу розрахована на 2 кредити (72 год.), з яких: 28 аудиторних, а саме: лекції — 14 год., семінарські заняття — 14 год., модульні контрольні роботи — 4 год., самостійна робота — 40 год., семестровий контроль — залік.

Курс містить 2 модулі, що логічно структуровані відповідно до принципів доступності та зв'язку теорії з практикою. Як вже було зазначено, передумовою формування практичних навичок є оволодіння теоретичними положеннями, зокрема категоріальним апаратом спецкурсу. У зв'язку з цим у першому модулі «Теоретичні засади педагогічної інноватики у навчанні іноземних мов» висвітлено питання сутності основних категорій педагогічної інноватики, ієрархічних зв'язків між традиційними та інноваційними технологіями навчання іноземних мов, типології сучасних технологій навчання іноземних мов; структурних компонентів інноваційної компетентності вчителя початкової школи; організації та планування уроків іноземних мов із застосуванням інноваційних технологій навчання, вимог до уроку, критеріїв відбору інноваційних технологій навчання іноземних мов молодших школярів, а також специфіки здійснення оцінювання успішності молодших школярів.

Другий модуль «Практичні аспекти застосування інноваційних технологій навчання на уроках іноземних мов у початковій школі» присвячений формуванню практичних навичок застосування різноманітних інноваційних технологій навчання іноземних мов. У цьому блоці спецкурсу, серед іншого, студентам пропонується для вивчення такі теми: навчання аудіювання та говоріння із застосуванням ігрових, інтерактивних та тренінгових технологій навчання

іноземних мов, що включає розгляд загальних характеристик вищезазначених технологій, класифікації, історії їх виникнення, а також організації процесу формування усномовленних навичок молодших школярів з їх застосуванням; використання кейс-технології (case-study) та технології проблемного навчання у процесі формування навичок іншомовного читання та письма учнів, що передбачає загальну характеристику, історію їх виникнення, світовий досвід та його імплементацію в освітній простір України; особливості оцінювання та аналізу навчальних успіхів молодших школярів; формування самостійних навичок учнів у навчанні іноземних мов за технологією Європейського мовного портфоліо; застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні фонетики, граматики, лексики на уроках іноземних мов у початковій школі, що розглядає загальну характеристику, історію виникнення та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у зарубіжних країнах, їх класифікацію, а також відповідає на питання добору навчального матеріалу та організації уроків з їх застосуванням, зокрема у навчанні іншомовної фонетики, граматики та лексики; організація уроків іноземних мов у початковій школі за моделлю Intel «1 учень — комп'ютер»; реалізація технологій перевернутого (flipped learning), змішаного (blended learning), елементів мобільного (mobile learning) та контекстно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) на уроках іноземних мов у початковій школі.

Таким чином, перший модуль є більш теоретичним та відповідає за формування наукових уявлень щодо застосування педагогічної інноватики у навчанні іноземних мов молодших школярів. Другий модуль структурований за принципом концентричної спіралі й розширює теоретичні знання студентів, а також дозволяє оволодіти

практичними аспектами застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов.

Варто наголосити, що формування вищезазначених фахових компетентностей упродовж опанування спецкурсу відбувається наскрізно. Зокрема, усі практичні заняття проводяться іноземною мовою, що сприяє підвищенню рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів. Форми і методи взаємодії зі студентами під час контактних годин, а також матеріал, представлений у спецкурсі, зорієнтовані на формування полікультурної та лінгвокраїнознавчої компетентностей. Спецкурс є практично спрямованим за своєю сутністю, тому наскрізно здійснюється процес формування лінгводидактичної та психолого-педагогічної компетентностей, а нестандартні завдання для самостійної роботи студентів забезпечують формування їх інноваційної компетентності.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що структура спецкурсу, а також його змістове наповнення спрямовані на формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов відповідно до принципу системності, що передбачає взаємообумовлений процес засвоєння знань студентами і, за нашим досвідом, ефективно впливає на підвищення рівня зацікавленості майбутніх фахівців у здійсненні функцій вчителя іноземної мови у початковій школі, а також професійне самовизначення студентів на ціннісному рівні.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці моделі процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов та проведенні діагностики рівнів сформованості фахових компетентностей вищезазначених фахівців.

ДЖЕРЕЛА

1. Гусак Л. Підготовка майбутніх учителів до асоціативного навчання іноземних мов учнів початкової школи : моногр. / Л. Гусак ; за ред. П. Гусака. — Луцьк : Вежа-Друк, 2014. — 364 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : підруч. / І.М. Дичківська. — 2-ге вид., доповн. — К. : Академвидав, 2012. — 352 с.
3. Котенко О.В. Професійне становлення майбутніх учителів іноземної мови: полікультурний аспект / О.В. Котенко // Наукові записки : зб. наук. ст. / Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; укл. Л.Л. Макаренко. — К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. — Вип. XCIX (99). — С. 125–132. — (Серія «Педагогічні та історичні науки»).
4. Розроблення освітніх програм : метод. рек. / В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / за ред. В.Г. Кременя. — К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. — 120 с.
5. Short E. (1985). The Concept of Competence: Its Use and Misuse in Education // *Journal of Teacher Education*, Vol. 36, 2, p. 2–6. DOI: 10.1177/002248718503600202.

Котенко О.В., Рудник Ю.В.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГА В СОДЕРЖАНИИ СПЕЦКУРСА «ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ»

В статье уточнен перечень предметных компетентностей будущих учителей начальной школы, определение которых обусловлено проблемой оптимизации процесса их иноязычной подготовки, государственной регламентацией обязательного изучения иностранных языков на начальном этапе базового образования, а также требованиями к современному учителю, которые предопределяют необходимость профессионального уровня владения иностранным языком с целью дальнейшего применения в профессиональной деятельности. Авторами обоснована целесообразность введения в образовательные программы подготовки студентов специальности «Начальное образование» спецкурса «Инновационные технологии обучения иностранным языкам» как структурообразующего компонента процесса формирования готовности студентов к обучению иностранным языкам младших школьников, применяя инновационные технологии с целью повышения эффективности его результатов. Предложены характеристики структуры спецкурса, его содержания; определены цель, задачи; даны краткие аннотации модулей, а также сформулированы ожидаемые результаты изучения курса студентами в контексте выполнения поставленных задач формирования предметных компетентностей данных специалистов.

Ключевые слова: инновационные технологии обучения, иностранный язык, иноязычная подготовка, предметные компетентности, учитель начальной школы.

O. Kotenko, Y. Rudnik

TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCES DEVELOPMENT IN THE CONTENT OF SPECIAL COURSE "INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES AT PRIMARY SCHOOL"

The article specifies the list of future primary school teachers' subject competences that are defined due to the requirement of optimization of the process of their foreign language training, state regulation of compulsory foreign language study on the first stage of education and updating requirements for modern teacher which predetermine the proficiency in foreign language for the purpose of its further implementation in professional activity. The authors ground the expedience of implementation of the special course "Innovative Technologies in Teaching Foreign Languages at Primary School" for students training pprogrames in speciality "Primary Education" as a structural component of the process of students' readiness to teach junior schoolchildren foreign languages with implementation innovative technologies aimed to improve the effectiveness of its results. It is given characteristics of special course structure, its content; determined its aims and goals, offered brief annotation of modules as well as presented forecasting results of course learning by students in the context of achieving goals of their subject competences development.

Key words: innovative learning technologies, foreign language, foreign language training, subject competences, primary school teacher.

Стаття надійшла до редакції 23.10.2016

Прийнято до друку 25.10.2016